

PEDAGOGIK AKMEOLOGIYA

xalqaro ilmiy-metodik jurnal

7(15)
2024

ISSN 2181-3787
E-ISSN 2181-3795

“PEDAGOGIK AKMEOLOGIYA”
xalqaro ilmiy-metodik jurnal

«ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ»
международный научно-методический журнал

“PEDAGOGICAL ACMEOLOGY”
international scientific-methodical journal

№7(15) 2024

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2023-yil 5-maydagi 337-qarori bilan **07.00.00 - tarix, 13.00.00 - pedagogika, 19.00.00 - psixologiya** fanlari bo‘yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo‘lgan zaruruiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnal haqida
Jurnalga O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan ommaviy axborot vositasi davlat ro‘yxatidan o‘tkazilganligi to‘g‘risida 1672 raqamli guvohnoma berilgan.

“Pedagogik akmeologiya” xalqaro ilmiy-metodik jurnali

“Pedagogik akmeologiya” xalqaro ilmiy-metodik jurnaliga taqdim etilgan ilmiy maqolalarga qo‘yiladigan asosiy talablar falsafa doktori (PhD), fan doktori (DSc) dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini xalqaro standartlar va O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Oliy attestatsiya komissiyasi to‘g‘risidagi Nizom” talablari, shu jumladan elektron ilmiy-texnik jurnallarga qo‘yiladigan talablar tizimi hisoblanadi.

«Педагогическая акмеология» международный научно-методический журнал

Основные требования к научным статьям, представляемым в международном научно-методическом журнале «Педагогическая акмеология» являются научные труды, рекомендованные для публикации основных научных результатов докторских (PhD), (DSc) диссертаций в соответствии с международными стандартами и «Положением о Высшей аттестационной комиссии» при Кабинете Министров Республики Узбекистан, в частности требования к электронным научно-техническим журналам.

About the magazine

“Pedagogical akmeology” international scientific-metodical journal

The main requirements for scientific articles submitted to the international scientific-metodical journal "Pedagogical akmeology" are scientific publications recommended for the publication of the main scientific results of doctoral (PhD), (DSc) dissertations in accordance with international standards and the “Regulation on the Higher Attestation Commission” Under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, including from templates in the system of requirements for electronic scientific and technical journals.

Muassislar: "Sadriiddin Salim Buxoriy" MCHJ "Durdona" nashriyoti,
Buxoro davlat pedagogika instituti

Tahririyat manzili: O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy

Web-sayt: www.paresearchjournal.uz

Bosh muharrir:

Hamroyev Alijon Ro'ziqulovich, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Husenova Aziza Sharipovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Mas'ul kotib:

Bafayev Muhiddin Muhammadovich, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIR HAY'ATI:

Muqimov Komil Muqimovich, O'zR FA akademigi, fizika-matematika fanlari doktori, professor Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor Adizov Baxtiyor Rahmonovich, pedagogika fanlari doktori, professor Ibragimov Xolboy Ibragimovich, O'zR FA akademigi, pedagogika fanlari doktori, professor Abdullayeva Barno Sayfiddinovna, pedagogika fanlari doktori, professor Yanakiyeva Yelka Kirilova, pedagogika fanlari doktori, professor (N. Rilski nomidagi Janubiy-G'arbiy Universitet, Bolgariya) Madzigon Vasiliy Nikolayevich, akademik, pedagogika fanlari doktori, professor (Ukraina pedagogika fanlari milliy akademiyasi, Kiyev) Maksimenko Sergey Dmitriyevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Ukraina pedagogika fanlari milliy akademiyasi, Kiyev) Chudakova Vera Petrovna, psixologiya fanlari nomzodi (Ukraina pedagogika fanlari milliy akademiyasi, Ukraina) Kozubsov Igor Nikolayevich, pedagogika fanlari doktori, dotsent (Kiyev, Ukraina) Mustafa Said Arslon, filologiya fanlari doktori, professor (Turkiya) Tadrixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor To'xsanov Qahramon Rahimboyevich, filologiya fanlari doktori, dotsent Muhitdinova Xadicha Sobirovna, pedagogika fanlari doktori, professor Niyozmetova Roza Hasanovna, pedagogika fanlari doktori, professor Sobirova Maxbuba Yusupdjanovna, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor Jumayev Yo'ldosh G'afurovich, yuridik fanlari nomzodi, dotsent O'rayeva Darmonoy Saidaxmedovna, filologiya fanlari doktori, professor Rahimov Sharof Amonovich, fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent	Rasulov To'liqin Husenovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor Hayitov Shodmon Axmadovich, tarix fanlari doktori, professor To'rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor Vohidov Shodmon Husenovich, tarix fanlari doktori, professor, Marmara universiteti (Turkiya) Mahmudov Nosir Mahmudovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor Bo'taboyev Muhammadjon To'yehiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor Ibragimova Gulsanam Nematovna, pedagogika fanlari doktori, dotsent Kadirov Xayot Sharipovich, pedagogika fanlari doktori, dotsent Jalilova Saboxat Xalilovna, psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Sidiqova Diloru Shavkatovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) Abdullayeva Feruza Nurillovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent Saidqulova Firuza Farmonovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent Atabayeva Nargis Batirovna, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) Xudoyqulov Xol Jumayevich, pedagogika fanlari doktori, professor Jumaniyozova Muhabbat Husenovna, filologiya fanlari nomzodi, dotsent Farmonova Shabon Muhammadovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent Qo'ldoshev Rustambek Avezmurodovich, pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent Rajabov To'xtasin Ibodovich, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor Qilichov Oybek Abdurasulovich, tarix fanlari doktori (DSc) Abdullayev Mehriddin Junaydulloyevich, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor Qodirov Rashid Hamidovich, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

- 4 **Toshtemirov Oybek Abidovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
- Qahhorov Siddiq Qahhorovich**, pedagogika fanlari doktori, professor
- Axadov Ma'murjon Sharipovich**, pedagogika fanlari doktori (DSc)
- Ma'murov Bahodir Baxshulloyevich**, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
- Jo'rayev Husniddin Oltinboyevich**, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
- Jumayev Rustam G'aniyevich**, Siyosatshunoslik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
- Jo'rayev Akmal Razzoqovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
- Shadiyeva Nigora Sharipovna**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Hayitov Hamza Axmadovich**, filologiya fanlari doktori (DSc), professor
- Nazarov Mustaqim Rashidovich**, texnika fanlari nozodi, dotsent
- Jamilov Yusuf Yunus o'g'li**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Uzoqov Asliddin Mexritdinovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Murtazoyev Azizbek Nusrat o'g'li**, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Ergashev Jahongir Yunus o'g'li**, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Nazarov Akmal Mardonovich**, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
- Murodov Sherzod Normonovich**, fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Muxtorov Erkin Mustafoyevich**, psixologiya fanlari nomzodi, dotsent
- Po'lotova Yulduz Asadovna**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Ashurova Marhabo Sayfulloyevna**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Omonova Dildora Nekmurodovna**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
- Adizova Nigora Baxtiyorovna**, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
- Raupov Sohob Saidovich**, tarix fanlari nomzodi, dotsent
- Sirojov Ochil Sirojovich**, tarix fanlari nomzodi, professor

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX 7

Ibragimov Raxmon Ziyodullayevich. Toshkent vohasi paleometall davri jamiyati taraqqiyotida tabiiy resurslarning ahamiyati	7
Ergashev Jahongir Yunus o‘g‘li, Mexmonov Bexruz Alisherovich. Indira Gandi tashqi siyosatida Hindistonning Pokiston va Xitoy bilan munosabatlariga oid ayrim mulohazalar	10
Durdona Jamolova. Germaniyada tahsil olgan Buxorolik talaba qizning bir maqolasi xususida mulohazalar	16
Jurayev Sherzod Norovich. Sulton Husayn hukmronligi davrida tibbiyot	21
Ravshanov O‘ktamali Rustam o‘g‘li. Buxoro husayniyaxonalari tarixidan	25
Ergashev Jahongir Yunus o‘g‘li, Tohirova Maftuna Tolibovna. O‘rta asr manbalarida Buxoro qorako‘li xususida	29

ANIQ FANLAR..... 33

Qurbonov G‘ulomjon G‘afurovich, Aminov Feruz Hamid o‘g‘li. Qiziqarli olimpiada misollari yordamida o‘quvchilarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantirish.....	33
Hayitov Dilshod Ergashovich. Fizikani o‘qitishda interfaol metodlar: “keys-stadi” metodi.....	37
Jumayev Axrom Asror o‘g‘li. Talabalarning energetikaga oid kreativligini rivojlantirishda dasturiy ta‘lim vositalaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari.....	41
Musurmonov Ma‘ruf Akram o‘g‘li. Oliy ta‘limda integratsiyalashgan ilmiy-tabiiy fanlarni o‘qitishning asosiy sabablari va maqsadlari	48
Jabborova Gulasal Sultonovna. Matematika darslarida sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish metodikasi.....	51

PEDAGOGIKA..... 55

Manzura Asqarova. Produktiv o‘qish o‘quvchilarida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish vositasi sifatida	55
Машхура Музафаровна Юлдашева. Технологии совершенствования толерантного мышления и гражданского позиционирования у студентов на основе ценностно-ориентировочных подходов .	59
Xudoykulov Rustam Quchqorovich. Bo‘lajak muhandislarda iinovatsion yondashuvlar asosida “Materiallar qarshiligi” fanini o‘qitishda texnologik kompetentlikni shakllantirish metodikasi	63
Kayumov Ibragim Fayzullayevich. San‘atda yashiringan tarix: said bolta - zoda saidiying hayoti va ijodiy faoliyati	66
Suyarov Nodirjon Taxirovich. Milliy va mintaqaviy materiallarni ta‘lim tizimiga integratsiya qilishning o‘ziga xos jihatlari	69
Jo‘rayeva Mahliyo Rashidovna. Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatiga doir ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish.....	72
Рузиева Саодат Хасановна. Использование мультимедиа в преподавании английского языка....	77
Munisa Nayimova. Abdurauf Fitratning milliy cholg‘u asboblari haqidagi qarashlari	84
Ibragimova Shaxnoza Tulqinovna. Bo‘lajak o‘qituvchilarda kasbiy madaniyatni shakllantirishga qaratilgan ta‘lim jarayonining institutsional modeli.....	87
Xo‘janazarov Zayniddin Rashidovich. Oliy ta‘limda zamonaviy ta‘lim vositasi sifatida aqlli texnologiyalarning imkoniyati va ahamiyatini tahlil qilish	92
Feruz Sadikova. Talabalarning tashkilotchilik qobiliyatlarini mustaqil ta‘lim jarayonida rivojlantirish	96
Tursunova Saida Isakovna. Ona tilidan sinfdan tashqari mashg‘ulotlarda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining og‘zaki nuqtini rivojlantirish.....	99
Saidov Izzatillo Istamovich, Ro‘ziqulov Mels Alijon o‘g‘li. Qisqa masofaga yugurish texnikasini o‘rgatish uslubiyati	102
Jalilov Erkin Ergashevich. Talabalarning kasbiy kompetentligini fanlararo integratsiya orqali shakllantirish.....	108
Mamatxanova Nargiza Toxirovna. O‘qituvchining kasbiy tayyorgarligida ijtimoiy-pedagogik faoliyatning o‘rni	112
Nusratova Shahnoza Ibodullayevna. 4 - sinf o‘qish savodxonligi darslarini raqamlashtirishda badiiy asar ustida ishlash	117

6	Askarova Shirin Muxiddin qizi. Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish darslarini tashkil etishda integratsiya va innovatsiyaning o'rni 120
	Xusnidinova Nozima Ashurovna. Muhandislik va kompyuter grafikasi fanini o'qitishda talabalarning kreativligini rivojlantirish..... 123
	Oktabrov Mohirjon Adhamjon o'g'li. Tasviriy san'at darslarida talabalarning kasbiy pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish 129
	Umarova Nilufar Xasanovna. Direktorlar boshqaruv muloqotida kommunikativ strategiyalar pedagogik muammo sifatida 132
	Sulaymonova Saodat Usubxonovna. Animatsiyaga asoslangan vositalar yordamida o'quvchilar uchun murakkab ekologik tushunchalarini soddalashtirish texnologiyalari 137
	Hasanova Dilafro'z Bo'ronovna. Informatika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalarning roli 140
	Ergashova Gulzoda Baxtiyorovna. Masofaviy ta'lim muhitida maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar og'zaki va yozma nutqini o'stish metodikasi 144
	Маматханова Наргиза Тохировна. Важность подготовки к социально-педагогической деятельности в акмеограмме педагога 149
	Abduraxmonova Gulasal Ravshanovna. Ona tili-o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning bog'lanishli nutqini rivojlantirish 156
	Niyazova Sitara Davronovna. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish va o'tkazish texnologiyalari 160

FILOLOGIYA..... 163

	Roza Xasanovna Niyozmetova. Adabiy matnlarini o'rganish jarayonida lug'at ishi 163
	Бабаева Шоира Баймурадовна, Атакулова Кумуш Зафар кизи. Роль антитезы в романе Л.Н. Толстого "Война и мир" 167
	Мавлонова Феруза Рустам кизи. Особенности употребления фразеологизмов в речи автора и героев произведений И. С. Тургенева 171
	Azimov Sanjar. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarni o'qitishda kompyuter grafikasining o'rni 174
	Azimov Sanjar Samadovich. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining badiiy va ijodiy faoliyatida estetik ehtiyojlarni shakllantirish metodikasi 177
	Abdisamatova Dildora Sobirovna. Ona tili darslarida diologli muloqot madaniyatini takomillashtirish metodikasi 179

PSIXOLOGIYA 183

	Xayrullaeva Zebiniso Toxirovna. Hayotiy qadriyatlar muammosini psixologiya fanida tadqiq etilishi 183
	Dilafuz Dadamirzayevna Oribboyeva. Bulling profilaktikasiga tizimli yondoshuv..... 187

Ergashev Jahongir Yunus o'g'li

Buxoro davlat universiteti arxeologiya va Buxoro
tarixi kafedrasida dotsenti,
tarix fanlari falsafa doktori (PhD)
j.y.ergashev@buxdu.uz
j.ergashev91@mail.ru

Mexmonov Bexruz Alisherovich

Buxoro davlat universiteti magistranti

INDIRA GANDI TASHQI SIYOSATIDA HINDISTONNING POKISTON VA XITOIY BILAN MUNOSABATLARIGA OID AYRIM MULOHAZALAR

Annotatsiya. Ushbu maqola ishida Hindistonning mustaqil davlat sifatida yaqin tarixida bo'lib o'tgan davrda davlat boshqaruvi, tashqi siyosatida yuz bergan o'zgarishlar tendensiyasi va qanday strategiyalar asosida olib borilgani tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada mamlakatga tashqi siyosatda samarali, ijobiy natijalarga erishishda yordam bergan va aksincha, salbiy ta'sir ko'rsatgan ichki va tashqi omillar batafsil ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, Hindistonning yaqin qo'shnisi hisoblanuvchi Pokiston bilan munosabatlaridagi muvaffaqiyatlar, kamchiliklar va ziddiyatlar hamda ularning o'ziga xos sabablari ham keltiriladi. Maqolani yozish jarayonida umume'tirof etilgan tarixiy taqqoslash, xronologik yondashuv, taqqoslash va sintez-tahlil, retrospektiv tahlil, tizimlashtirish usullaridan foydalanilgan. Bunda Indira Gandining xorij mamlakatlari bilan olib borilgan tashqi munosabatlarining ahamiyati haqida so'z yuritilgan va tadqiq qilingan.

Kalit so'zlar: Indira Gandi, Bandung konferensiyasi, "Qo'shilmaslik harakati", Milliy Liga, Syachen mojarosi, general Muhammad Ziyo-ul-Haq, "Bangladeshning ozodlik sharafi", "Do'stlik va hamkorlik", Meg'dut operatsiyasi, "Tamil Ilamning ozodlik yo'lbarzlari", BMT konferensiyasi, "Qora iyul", Xitoy-Hind urushi, "Olti mamlakat guruhi", Diego Garsiya harbiy oroli, Javaharla'l Neru, tashqi siyosat strategiyasi.

НЕКОТОРЫЕ СООБРАЖЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ОТНОШЕНИЙ ИНДИИ С ПАКИСТАНОМ И КИТАЕМ ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ ИНДИРЫ ГАНДИ

Аннотация. В данной статье анализируется тенденция изменений в государственном управлении и внешней политике в новейшей истории Индии как независимой страны и какие стратегии осуществлялись на основе этого. Также в статье подробно рассматриваются внутренние и внешние факторы, которые помогли стране добиться эффективных, положительных результатов во внешней политике и, наоборот, оказали негативное влияние. Кроме того, также приводятся успехи, недостатки и конфликты в отношениях Индии с Пакистаном, считающимся близким соседом, и их конкретные причины. В процессе написания статьи были использованы общепризнанные методы исторического сравнения, хронологического подхода, сравнения и синтеза-анализа, ретроспективного анализа, систематизации. Обсуждалась и исследовалась важность внешних связей Индиры Ганди с зарубежными странами.

Ключевые слова: Индира Ганди, Бандунгская конференция, Движение неприсоединения, Национальная лига, Сиаченский конфликт, Генерал Мухаммад Зия-уль-Хак, «Гордость Бангладеш за свободу», «Дружба и сотрудничество», Операция «Мегдуд», «Тигры освобождения Тамил Илама», Конференция ООН, «Черный июль», Китайско-индийская война, «Группа шести стран», военный остров Диего-Гарсия, Джавахарлал Неру, внешнеполитическая стратегия.

SOME REFLECTIONS ON INDIA'S RELATIONSHIP WITH PAKISTAN CHINA IN INDIRA GANDHI'S FOREIGN POLICY

Annotation. This article analyzes the trend of changes in public administration and foreign policy in the modern history of India as an independent country and what strategies were implemented on this basis. The article also examines in detail the internal and external factors that helped the country achieve effective, positive results in foreign policy and, conversely, had a negative impact. In addition, successes, shortcomings and conflicts in India's relations with Pakistan, considered a close neighbor, and their specific causes are also given. In the process of writing the article, generally accepted methods of historical comparison, chronological approach, comparison and synthesis-analysis, retrospective analysis,

systematization were used. The importance of Indira Gandhi's external relations with foreign countries was discussed and studied.

Key words: Indira Gandhi, Bandung Conference, Non-Aligned Movement, National League, Siachen Conflict, General Muhammad Zia-ul-Haq, "Bangladesh's Pride of Freedom", "Friendship and Cooperation", Operation Megdoot, "Liberation of Tamil Eelam" tigers, UN conference, "Black July", Sino-Indian war, "Group of six countries", Diego Garcia military island, Jawaharlal Nehru, foreign policy strategy.

Kirish. Jawaharlal Nehru chet elga safar qilganda Indira Gandhi ko'pincha otasini birga kuzatib borar edi. U dunyoni ko'rgan sari ozod bo'lgan Sharq mamlakatlari rahbarlari va G'arb davlatlari rahbarlari siyosiy qarashlarini tahlil qila boshlagan. Jumladan, 1955-yili Indira Gandhi otasi bilan Bandung konferensiyasida ishtirok etdi. O'sha vaqtlardayoq Indira Gandhi mamlakatdagi ichki ahvolni va xalqaro maydondagi vaziyatni to'g'ri tushunar va tahlil qila olardi. Bu kabi rasmiy uchrashuvlar xalqaro munosabatlarning nozik tomonlarini to'g'ri tushunishga, tajribali diplomatlar bilan muzokara olib borish san'atini o'rganishga katta yordam berdi. U qisqa vaqt ichida juda ko'p muhim zamonaviy anjumanlarda ishtirok etishga muvassar bo'ldi.

Metodlar. Maqola umume'tirof etidgan tarixiy taqqoslash, retrospektiv tahlil, tizimlashtirish, kabi usullar asosida bayon etilgan bo'lib, Indira Gandining xorij mamlakatlar bilan tashqi aloqalari haqida ayrim masalalar tadqiq qilingan.

Tadqiqot natijalari. Indira Gandining iste'dodini takomillashtirdi, zukko bo'lib yetishishiga yordam berdi. Indira Gandhi ta'kidlagan edi: "Mendagi afzallik otamning menga bergan ta'limi va tarbiyasi hamda qator ulug' kishilar bilan uchrashuvida bo'ldi. Ammo siyosat sohasida ikki barobar ortiq harakat qilishga to'g'ri keldi. Chunki men uning qizigina emas, mustaqil shaxs ekanligimni isbotlashim kerak edi" [13.34]. Hindiston faqat "Qo'shilmaslik harakati"ning asoschisi bo'libgina qolmay, balki uning g'oyalari – tinch-totuv yashash, tinchlik va taraqqiyotga intilish, yadro halokatining oldini olish uchun kurashni amalga oshirishga katta hissa qo'shib kelgan mamlakatlardan biridir. Uning tinchliksevar tashqi siyosat olib borishi xalqaro maydonda obro' e'tiborning ko'tarilishiga olib keldi. Indira Gandining tashqi siyosati ham ushbu tamoymlarning rivojlanishi uchun xizmat qilgan.

1971-yilgi voqealar Indira Gandining xalqaro maydondagi obro'sini oshirib yubordi. Pokiston tashkil topganidan boshlab mamlakatning g'arbiy va sharqiy tomonidagi panjobliklar va byengallar o'rtasidagi kelishmovchiliklar davom etardi. Milliy Liga boshlig'i shayx Mujibur Rahmon Sharqiy Pokiston milliy resurslardan o'ziga tegishlisiga egalik qila olmayotganligini ro'kach qilib, avtonomiya talab qilardi. 1970-yilda saylovlardan so'ng voqealar keskinlashib ketdi. Milliy Liga saylovda ko'pchilik ovozga ega bo'ldi, lekin natijalari G'arbiy Pokistondagilar tomonidan qabul qilinmadi. Ular bengallar tomonidan boshqariladigan hukumatdan bosh tortdilar.

1971-yil boshida Pokistondagi bahsli saylovlar o'sha paytdagi Sharqiy Pokiston – Bangladesh o'z mustaqilligini e'lon qilishiga olib keldi. AQSH va boshqa G'arb davlatlari tomonidan rag'batlantirilayotgan Islomobod mustaqil Bangladesh jumhuriyati tuzilganligini e'lon qilgan sharqiy Bengaliya aholisiga qarshi keng miqyosda jazo operatsiyasini boshladi. G'arbiy Pokiston o'z qo'shinlarini sharqiy qismga kiritib, Milliy Ligani mag'lubiyatga uchratdi. Pokiston armiyasining panjobli qo'shinlari xalqni talab, o'ldirib, qiyin ahvolga soldilar. Shu tariqa, Pokistonda fuqarolar urushi boshlanadi va Pokistondan Hindistonga odamlar qochib o'ta boshlaydilar. Pokiston harbiylarining zulmi halqaro jamoatchilik tomonidan salbiy munosabat bilan qarshi olindi. 1971-yil dekabrda qadar Hindiston chegarasini 9 774 140 ta qochoq buzib o'tgan [14.290]. Ularni oziq-ovqat, dori-darmon bilan ta'minlash Hindiston iqtisodiyotiga og'irlik qila boshladi. Ushbu vaziyatda Indira Gandhi dastlab o'z mamlakatini bu nizoga aralashuvidan tiyib turdi.

Qochoqlarning iziga tushgan Pokiston harbiy qo'shinlari Hindiston chegaralarini buzishardi. Uning xavfsizligi jiddiy xatar ostida qoldi. Bunday og'ir vaziyatda Indira Gandhi hukumati xalqaro jamoatchilik yordamidan umid qiladi. Lekin ko'p o'tmay, Indira Gandhi G'arbnig hind-pokiston nizosini tartibga solishni istamayotganligini, aksincha uning keskinlashishidan manfaatdor ekanligini ko'rdi. Hindistondan uzoqda bo'lgan mamlakatlarda Hindiston bosh vaziri Indira Gandini ongli praktisizm bilan ajralib turadigan davlat va jamoat arbobi sifatida bilishardi.

1971-yil 3-dekabrda Pokistonning harbiy havo kuchlari Hindistonning sakkizta harbiy aerodromiga hujum qildilar. Kalkuttada safarda bo'lgan Indira Gandhi Dehliga harbiy samolyotda yetib keldi. Zudlik bilan urush e'lon qilindi va hind harbiylari Pokiston va Bengaliyaga qarshi hujumga o'tdilar. Nihoyat, 1971-yil dekabrda Indira Gandhi Bangladeshni ozod qilish uchun mojaroga bevosita aralashdi. Hind qo'shinlari sharqiy Pokistonni bosib oldilar. Buni ko'rgan AQSH va Xitoy o'z ittifoqchilariga yordamga shoshildilar.

12 AQSHning davlat kotibi Genri Kissinjer Hindistonni qoʻrqitish uchun oʻzining yettinchi Amerika flotini Bengaliya qoʻltigʻiga yubordi. Indira Gandining strategiyasi qoʻl keldi. Sovet ittifoqi ikkala davlatni ham oʻz rejasini oʻzgartirishga majbur qildi. Hind qoʻshinlari Sharqiy Pokiston poytaxti Dakkani qoʻlga oldilar va 1971-yil 15-dekabr kuni Bengaliyada Pokiston qoʻshinlari magʻlubiyatga uchradi. Panjob va Kashmirdagi voqealar ham Hindiston gʻalabasiga hal boʻldi. Indira Gandidan urushni oxiriga yetkazish va Pokistonni magʻlubiyatga uchratishni talab qilinsa-da, u urushdan chiqqanligini eʼlon qilib oʻz qoʻshinlarini Pokistondan chiqardi. Bangladesh mustaqil davlat ekanligini tan oldi va millionlab qochoqlar oʻz yurtlariga qaytdilar. 1972-yilda 10 million kishi Hindistondan chiqarildi. Bu esa, Hindistonning, qolaversa, Indira Gandining xalqaro miqyosdagi yutugʻi edi. Pokiston bilan urushdagi gʻalabadan soʻng Hindiston Janubiy Osiyoning yetakchi hukmron kuchiga aylandi [6.359].

Hindistonning Pokiston bilan munosabatlari 1972-yilgi Shimla kelishuvidan keyin ham keskinligicha qolmoqda. 1974-yilda Indira Gandining Poxranda yadro qurilmasini portlatishga ruxsat byerishiga nisbatan Pokiston rahbari Zulfiqor Ali Bxutto mintaqadagi Hindiston gegemonligini Pokistonga qabul qildirishda urinish sifatida qaradi. Biroq, 1976-yil may oyida Indira Gandi va Bxutto diplomatik munosabatlarni normallashtirishga kelishib oldilar. 1978-yilda Pokistonda general Muhammad Ziyoyul-Haq hokimiyat tepasiga kelganidan soʻng, Hindistonning qoʻshnisi bilan munosabatlari yana yomonlashdi. Indira Gandi general Ziyoni Panjobdagi xolistoniy jangarilarini qoʻllab-quvvatlashda aybladi [4. 100-113]. 1984-yilda Indira Gandi Megʻdut operatsiyasiga ruxsat berganidan keyin harbiy harakatlar boshlandi. Oxir-oqibat, Pokistonga qarshi Syachen mojarosida ham Hindiston gʻalaba qozondi.

Hindiston ozodlik urushidan keyin qoʻshni Bangladesh (sobiq Sharqiy Pokiston) bilan yaqin aloqalarni saqlab qoldi. Bosh vazir shayx Mujibur Rahmon Indira Gandining Bangladesh mustaqilligiga qoʻshgan hissasini tan oldi. Biroq, Mujibur Rahmonning Hindistonni qoʻllab-quvvatlovchi siyosati Bangladesh siyosati va armiyasida ziddiyatlarni keltirib chiqaradi. Chunki Bangladesh Hindistonning taʼsiri ostidagi davlatiga aylanib qolishidan qoʻrqdi. 1975-yilda Mujibur Rahmonning oʻldirilishi mamlakatni Hindistondan uzoqlashtirishga intilgan islomiy harbiy rejimlarning oʻrnatilishiga olib keldi. Indira Gandining Bangladeshdagi anti-islomiy soʻl partizan kuchlarini qoʻllab-quvvatlaganligi sababli harbiy rejimlar bilan munosabatlari keskinlashdi. Ammo, odatda, Indira Gandi va Bangladesh tuzumlari oʻrtasida yaqinlashish mavjud edi. Lekin, chegara mojarosi va Farakka toʻgʻoni kabi masalalar ikki tomonlama aloqalarni qoʻzgʻatuvchi boʻlib qoldi.

2011-yilda Bangladesh hukumati mamlakat mustaqilligiga qoʻshgan "ulkan hissasi" uchun Indira Gandiga vafotidan keyin fuqaroligi boʻlmaganlar uchun eng yuqori davlat mukofoti – "Bangladeshning ozodlik sharafiga"ni topshirdi.

Shri-Lankaning etnik muammolarini hal qilishda ham Indira Gandi yondashuvi dastlab qulay edi. Uning Bosh vazir Sirimavo Bandaranaike bilan samimiy munosabatlari davom etgan. Hatto, 1974-yilda Hindiston Bandaranaike socialistik hukumatini siyosiy falokatdan qutqarish uchun Katchateyevu kichik orolini Shri-Lankaga berdi. Biroq, keyinroq Shri-Lankaning keyingi rahbari J.R. Jeyvardene bilan Indira Gandi boshchiligidagi hukumati bilan munosabatlari yomonlasha boshlaydi [5.5]. Indira Gandi boshchiligidagi Hindiston 1980-yillarda Jeyvardenega bosim oʻtkazishda "Tamil Ilamning ozodlik yoʻlbarlari" tashkiloti jangarilarini qoʻllab-quvvatlagan deb daʼvo qilingan. Lekin, Indira Gandi Sinhal toʻdalari tomonidan amalga oshirilgan anti-tamil terrori – 1983-yilgi "Qora iyul" voqealariga qaramay Shri-Lankani bosib olish talablarini rad etdi. Indira Gandi Shri-Lankaning hududiy yaxlitligini qoʻllab-quvvatlashini taʼkidlagan holda oʻz bayonotida Hindiston "tamil jamoasiga qilingan har qanday adolatsizlikka jim tomoshabin boʻlib tura olmasligini" taʼkidladi [1.111].

Indira Gandi, haqiqatdan ham, "Siyosat – bu imkon sanʼatidir" degan nuqtai nazardan kelib chiqib ish tutardi [12. 256]. U Sovet Ittifoqining yordamiga tayanish maqsadida 1971-yilda sobiq SSSR bilan "Doʻstlik va hamkorlik" toʻgʻrisidagi shartnomani imzolandi. Bu esa, Hindiston ortida katta va qudratli davlat turishini anglatardi. Bu vaqtda Pokistonni AQSH va Xitoy qoʻllab-quvvatlamogʻda edi. Indira Gandi bu borada faqat xalqaro jamoatchilik natijasini kutar edi.

Hindiston Sovet Ittifoqi bilan urush holatida oʻzaro yordam berishni vaʼda qilgan shartnomani imzolagan edi. Pokiston esa mojaro paytida AQSH tomonidan faol qoʻllab-quvvatlandi. AQSH Prezidenti Richard Nikson Indira Gandini shaxsan yoqtirmasdi. Masalan, Nikson uni Davlat kotibi Genri Kissinjer bilan shaxsiy muloqotida "jodugar" va "aqli tulki" deb atagan. Indira Gandi urushdan keyin Sovet Ittifoqi bilan yaqin aloqalarni rivojlantirishi bilan AQSH bilan munosabatlar sovuqlasha bordi. Shuningdek, Sovet Ittifoqi Hindistonning eng yirik savdo sherigi va Indira Gandi bosh vazirligining aksariyat qismi uchun eng yirik qurol etkazib beruvchiga aylandi. Hindistonning yangi gegemonik pozitsiyasi, "Indira doktrinasi"da bayon qilinganidek, Himolay hududini Hindistonning taʼsir doirasiga oʻtkazishga urinishlarga olib keldi. Nepal va Butan bu borada Hindiston bilan hamnafas boʻlib qoldi. 1975-yilda esa Indira Gandi koʻp yillar

davomida hamkorlikni kuchaytirgach, Sikkim shtatini Hindistonga qo'shilishi uchun tashkil etilgan referendum natijalariga ko'ra, Sikkimni Hindiston tarkibiga kiritdi [2.120-121]. Bu Xitoy tomonidan "jirkanch harakat" sifatida qoralandi.

Indira Gandhi, shuningdek, Hind okeanini tinchlik zonasiga aylantirish masalasini ko'tarib chiqdi. Jumladan, Indira Gandhi 1983-yilda "Janubiy Osiyo mintaqaviy hamkorlik assosiasiyasi"ni tashkil etishda muhim rol o'ynadi. U Mavrikiyning Chagos arxipelogi suverenitetini tiklash, Hind okeanida AQSHning asosiy harbiy bazasi bo'lib qolgan Diego Garsia orolini qurolsizlantirish talablarini qo'llab chiqdi Indira Gandhi buyuk davlatlarni qurollanish poygasini to'xtatish hamda yadro urushi halokatini oldini olishga chaqirdi. Shu bilan birga, "Qo'shilmaslik harakati"ning rahbari boshqa muhim hal qilinmayotgan muammolarni ko'tarib chiqdi.

Qo'shilmaslik harakatining rahbari sifatida Indira Gandhi bir necha bor jahondagi vaziyatni yaxshilashga qaratilgan harakat va tashabbuslar bilan chiqdi. U qurolsizlanish, tinchlik va adolatlikka asoslangan yangi xalqaro iqtisodiy tartib o'rnatish tarafdori bo'lgan. "Biz Hind okeani bo'yicha BMT konferensiyasini chaqirishga erishish uchun kuchlarimizni ikki hissa ko'paytirishimiz kerak. Sohildagi davlatlar "Qo'shilmaslik harakati" va BMT bir necha bor Hind okeani tinchlik zonasi bo'lishi kerak deb bayon qilishgan [10. 197-198]", – bu borada Indira Gandhi shunday deya ta'kidlagan edi.

Mustaqil Hindiston dastlab Afrikaning turli xil mustaqillik harakatlari homiysi sifatida ko'rilgan bo'lsa-da, uning Millatlar Hamdo'stligi bilan bo'lgan samimiy munosabatlari va Buyuk Britaniyaning Sharqiy Afrikadagi siyosatiga bo'lgan munosabati uning uchinchi dunyoda turli xil mustaqillik harakatlarining ashaddiy tarafdori sifatidagi obro'siga zarar etkazdi. Hindlarning Keniya va Jazoidagi jangarilarning kurashlarini qoralashi Afrikaning mustaqilligini qo'lga kiritish uchun qurolli kurashni qo'llab-quvvatlagan Xitoydan keskin farq qilar edi. Suvaysh inqirozidagi Neruning roli ortidan 1962 yilda Xitoy-Hind urushi paytida uni faqat to'rtta davlat – Efiopiya, Keniya, Nigeriya va Liviya qo'llab-quvvatladi [3. 422-424]. Natijada Hindistonning Afrikadagi mustaqillik kurashidan uzoqlashuvi kuzatilgan. Indira Gandhi bosh vazir bo'lganidan so'ng, Xitoy-Hind urushi paytida Hindiston tomonida bo'lgan davlatlar bilan diplomatik va iqtisodiy aloqalar kengaytirildi. Indira Gandhi Keniya hukumati bilan Afrika va Hindistonni rivojlantirish bo'yicha hamkorlikni yo'lga qo'yish muzokaralarini boshladi. Hindiston hukumati, shuningdek, pasayib borayotgan geostrategik ta'sirini tiklashga yordam berish uchun o'zining siyosiy maqsadlari doirasida Afrikada joylashtirilgan hindlarni olib kelish imkoniyatini ko'rib chiqishni boshladi. Indira Gandhi Afrikada istiqomat qilgan hind xalqini "Hindiston elchilari" deb e'lon qildi. Osiyo hamjamiyatida hind diplomatiyasiga qo'shilish uchun qilingan harakatlar, hindlarning siyosiy jihatdan xavfli sharoitda qolishni istamasligi va afrikalik hindlarning 1968-yilgi qonunga ko'ra Hamdo'stlik muhojirlari sifatida Buyuk Britaniyaga ko'chib o'tishi kabi omillar tufayli hech qanday samara bermadi.. Ugandada afrikalik hind jamoati esa Idi Amin hukumati boshqaruvi ostida quvg'inlarga duchor bo'ldi va oxir-oqibat mamlakatdan chiqarib yuborildi.

1970-yillarda tashqi va ichki siyosatdagi muvaffaqiyatlar Indira Gandiga Afrika davlatlari oldida Hindiston obro'sini tiklashga imkon berdi. Pokiston ustidan g'alaba va Hindistonning yadro quroliga egaligi Hindistonning taraqqiyot darajasini ko'rsatdi. Bundan tashqari, 1971-yilda hind-sovet shartnomasi tuzilishi, Qo'shma Shtatlar tomonidan qilingan tahdid va Sharqiy Pokiston inqirozi avjiga chiqqan paytda o'zining yadro qurolli 74-sonli maxsus guruhini Bengal ko'rfaziga yuborish kabi voqealar ham imperialistik obrazda edi. Indira Gandhi Hindistondagi Afrika antiimperialistik manfaatlarni Sovet Ittifoqi manfaatlari bilan bog'ladi. Nerudan farqli o'laroq, u Afrikadagi ozodlik kurashlarini ochiq va ishtiyoq bilan qo'llab-quvvatlagan [8. 51-52]. Ayni chog'da, Sovet Ittifoqi bilan tinimsiz mojarolar tufayli Xitoyning Afrikadagi ta'siri pasayib ketadi. Ushbu o'zgarishlar Hindistonning Afrikadagi geo-strategik ta'sirini tiklashga yordam berdi.

Indira Gandhi jahon davlatlarining va o'z mamlakatining tinchliksevar tashqi siyosat tarafdori ekanligini namoyon qilardi. BMT Bosh Assambleyasining sessiyalarida Indira Gandhi qurolsizlanishga doir qator takliflarni kiritdi. Xususan, yadro qurolini ishlatmaslik haqida, sobiq SSSRning kosmik fazoda kuch ishlatilishini ma'n qilish haqidagi taklifini qo'llab-quvvatladi. 38-sessiyada u qurollanishni chegaralash masalasi bo'yicha 50 dan ortiq rezolyusiyani qo'llab-quvvatladi va umuman olganda uning bosh muallifi ham bo'ldi. Bundan tashqari, qurolsizlanish haftasini o'tkazish taklifini kiritdi. Indira Gandhi 39-sessiyada raketa va sun'iy yo'ldoshlarga qarshi tizimni rivojlantirish rejalariga qat'iy norozilik bildirdi. Bosh vazir o'zining asosiy e'tiborini yadroviy qurolsizlanish va yadro urushi oldini olishga qaratdi.

Hindiston bosh vaziri Indira Gandhi xalqlar tinchligi va barqarorligi uchun harakat qildi. Indira Gandhi "Washington Post" gazetasiga bergan intervyusida shunday deydi: "Biz muayyan sabablarga ko'ra, hech kimning nomidan dunyo ularga tegishli deb bayon qilayotganlar bilan kelisha olmaymiz. Dunyo bizning hammamizga tegishlidir. Men o'ylaymanki, hech qanday mamlakatning boshqa bir davlatni yo'q

qilish bayonoti bilan chiqishga huquqi yo'qdir, agar bu uning manfaatlariga javob bersa ham [10. 67]". Indira Gandhi boshqaruvi davrida Hindiston dunyoning ko'pgina mamlakatlari bilan do'stona aloqalarni o'rnatdi. U nafaqat Hindiston xalqi uchun, balki undagi barcha millatlar totuvligi va birdamligini shakllantirish uchun sa'y-harakatlarni amalga oshirdi. Hindistonning siyosiy va iqtisodiy mustaqilligi ko'p jixatdan Indira Gandhi nomi bilan chambarchas bog'liq. U o'z mamlakatini siyosiy-iqtisodiy jihatdan mustahkamlash, xalqaro miqyosda obro'sini ko'tarish borasida ko'p ishlarni amalga oshirdi.

Indira Gandhi ko'p millatli mamlakati aholisi o'rtasidagi hamjihatlik, mustaxkam birlik o'rnatishni asosiy maqsad qilib keldi. Hindistonning tashqi siyosati imperializm va kolonizmga qarshi edi. Indira Gandhi Osiyodagi buyuk mamlakat hukumatiga uzoq yillar rahbarlik qilar ekan, Hindistonning xalqaro miqyosdagi nufuzini oshirishga, xalqaro masalalardan yanada faolligini ta'minlashga erishdi.

Har bir davlatning xalqaro munosabatlari hukmron doiralarning sinfiy manfaati hamda jamiyatning vaziyati va tuzumi, uning talab va maqsadlarini ifoda etadi. Har qanday mamlakatning tashqi siyosatiga uning ichki ahvoli va taraqqiyoti, geografik mavqei, xorijiy mamlakatlar bilan iqtisodiy munosabatlari, chet eldan oladigan yordam manbalari va boshqa omillar katta ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan bir qatorda sub'ektiv faktorlar, ya'ni hokimiyat tepasida turgan partiyaning yoki davlat rahbarlarining siyosiy va ideologik pozitsiyalari ham muhim rol o'ynaydi. Ma'lumki, jahonda tinchlikni saqlash, urush o'choqlarini bartaraf etish, qurollanish poygasiga chek qo'yish, insoniyatni yadroviy falokatdan asrab qolish masalalarida aksariyat rivojlanayotgan mamlakatlar hukmron doiralarning manfaati keng xalq ommasining orzu-umidlariga mos va hamohangdir, chunki rivojlanayotgan mamlakatlar faqat tinchlik va osoyishtalik sharoitidagina o'z oldilariga qo'ygan ulkan sosial-iqtisodiy vazifalarini ro'yobga chiqarishlari mumkin. Mamlakatlar tashqi siyosatidagi faolligining kuchayishi, ayniqsa, "Qo'shilmaslik harakati"da o'zining yorqin ifodasini topgan edi.

"Qo'shilmaslik harakati" davlatlaridan biri va "Olti mamlakat guruhi" a'zosi bo'lmish Hindiston qurollanish poygasini to'xtatishga, qurolsizlanishga, yadro urushi xavfini yo'q qilishga, kosmosni harbiylashtirishga yo'l qo'ymaslikka, yangi xalqaro iqtisodiy tartib o'rnatishga qaratilgan muhim takliflar bilan bir necha bor xalqaro maydonga chiqdi. Hindiston Hind okeanini tinchlik zonasiga aylantirish yo'lidagi kurashga salmoqli hissa qo'shdi. AQSHning Diego Garsiya harbiy oroliga bazasini joylashtirishga qarshi chiqdi. "Qo'shilmaslik harakati" tinchlik davrida va tinchlik sharoitida paydo bo'lgan bo'lib, uning maqsadi urushning oldini olish, uni bartaraf etish uchun aktiv harakat qilish edi. Indira Gandhi: "Qo'shilmaslik harakati" – bu ro'y berayotgan voqea va hodisalarga nisbatan befarq qarash emas, balki ular haqida mustaqil fikr yuritish va harakat qilishdir", – degan edi [11. 33].

1980-yillarda AQSH Pokistonni qurollantirib, Amerika imperializmining butun Osiyo qit'asidagi bosqinchilik siyosati uchun mustahkam qo'rg'on qurmoqchi bo'ldi. Ma'lumki, Pokiston Janubi-g'arbiy Osiyoda strategik jihatdan muhim mavqega ega. Sobiq SSSR, Afg'oniston, Hindistonga qo'shni Fors ko'rfasidagi neft qazib chiqaradigan davlatlarga yaqin turuvchi Pokistonning Hind okeaniga to'g'ridan-to'g'ri chiqish imkoniyati ham bor edi.

Indira Gandhi o'z faoliyatining markaziga urush va tinchlik muammosini ozod bo'lgan mamlakatlarning iqtisodiy progressi masalalari bilan bog'liq holdagi muammolarni qo'ydi. Ammo ayrim doiralarda militaristik kuchlarga sharoit yaratib berayotganligi, masalan, AQSHning G'arbiy va Janubiy Osiyodagi harbiy strategik rejalarini ro'yobga chiqarishda asosiy vazifani Pokiston o'z zimmasiga olganligi keyingi yillarda benihoya kuchayib, buning natijasida mintaqadagi xalqaro ziddiyatlar nihoyatda kuchayib borayotgan edi.

Bu vaqtda Pokiston "Qo'shilmaslik harakati"da ishtirok etishiga qaramay, Vashingtonning strategik manfaatlarini ko'zlamoqda edi. "Pokiston harbiylari qo'lidagi Amerika quroli, eng avvalo, Hindistonga qaratilganligi ayon. Hindiston hukumati Pokistonning militarlashuvi har ikki mamlakat o'rtasidagi munosabatlarni normallashtirish jarayoniga xalaqit beradi, hududda kuchlar balansini buzishni nazarda tutadi [9. 150-151]", – deyeb ta'kidlaydi Hindiston bosh vaziri Indira Gandhi. U ikki davlat o'rtasida dadillik, ishonch va do'stlik vaziyatini yaratish kerak, chunki bunday vaziyatda uzoq muddatli va muhim muammolarni hal qilish mumkinligini ta'kidlab: "Biz Pokiston bilan do'stlik haqidagi shartnoma tuzishdan juda xursand bo'lamiz [9. 292, 303]", – degan edi.

Xalqaro vaziyat keskinlashgan sharoitda Indira Gandhi "Qo'shilmaslik harakati" mamlakatlari nomidan harbiy harakatning kuchayib borayotganligi munosabati bilan jiddiy tashvishda ekanligini doimo bildirib turdi hamda muntazam ravishda o'z e'tiborini xalqaro tinchlikni, mintaqaviy xavfsizlikni saqlash va qurollanish poygasining oldini olishga qaratdi. Indira Gandhi olib borgan tashqi siyosat "Qo'shilmaslik harakati"ni mustahkamlashda va yangi xalqaro iqtisodiy tartib o'rnatish g'oyalari ilgari surishda o'z aksini topgan edi. Imperialistlarning qurollanish poygasi siyosatiga qarshi Hind okeanida harbiy bazalarini yo'qotish uchun Indira Gandhi hukumatining sa'y-harakatlari shu prinsiplarga to'la amal qilishda namoyon

bo'ladi. Indira Gandining antiimperialistik siyosati xalqlarning siyosiy ozodlik va haqiqiy iqtisodiy mustaqilligiga qaratilgan edi. "Biz qaerda bo'lmasin, ozodlik uchun kurashni yuragimizga yaqin olamiz, – deb bayon qilgan edi Indira Gandi 1974-yilda, – biz ozodlik kurashini quvvatlaymiz, chunki kelajakda unga bizning shaxsiy ozodligimiz bog'liq bo'ladi, deb ishonamiz. Chunki bitta mamlakat ham ozodlikdan mahrum ekan, biz va ozod deb atalishi mumkin bo'lgan mamlakat xalqlari ham haqiqiy ozod bo'la olmaydilar. Bir mamlakat kolonial zulm ostida ekan, u rivojlana olmaydi. Rivojlanish va taraqqiyot bir-biri bilan ozodlik va kenglik kabi ajralmas bog'liqdir [11. 141-142]"

Indira Gandi insonparvarlik g'oyalariga sodiq bo'lib, u Javaharla'l Neru belgilab bergan yo'lni izchillik bilan davom ettirdi. U otasi vasiyat qilgan tashqi siyosat yo'nalishini jiddiy boyitib bordi va uning ko'lamini yanada kengaytirishga muvaffaq bo'ldi. Garchi ona xalqining madaniy o'tmishidan ko'proq ma'naviy ozuqa olgan bo'lsa-da, Indira Gandining fikrlari kelajak sari yo'nalgan edi. Hind xalqining eng yuqori ijtimoiy pog'onasiga ko'tarilgan bu vatanparvar ayol bir vaqtning o'zida shu xalqning eng oddiy insoniy huquq va imkoniyatlardan mahrum tabaqalar manfaatini dadil himoya qilib chiqdi. Indira Gandi butun vujudi bilan mamlakatning eng sodiq vatanparvari va jonkuyari edi. U Hindiston Osiyodan tashqarida ham barqarorlikning ishongan tog'i bo'lib qolmog'i kerak, deb hisoblardi.

Xulosa. Shuni ta'kidlash joizki, Hindiston iqtisodiy mustaqilligining mustahkamlanishidagi sa'y-harakatlar ko'p jihatdan Indira Gandining nomi bilan chambarchas bog'liq. Indira Gandi mamlakatni siyosiy, iqtisodiy jihatdan mustahkamlash, xalqaro maydonda Hindistonning xalqaro miqyosda obro'sini ko'tarish borasida talaygina ishlarni amalga oshirdi. Ko'p millatli mamlakat aholisi o'rtasidagi hamjihatlik, mustahkam birlik o'rnatishni butun faoliyati davrida asosiy maqsad qilib kelgan edi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bandarage A. The separatist conflict in Sri Lanka: terrorism, ethnicity, political economy. – London: Taylor & Francis, 2009.
2. Fisher J.F. Himalayan anthropology: the Indo-Tibetan interface. – Berlin: Walter de Gruyter, 1978.
3. Ghosh A. India's foreign policy. – London: Pearson, 2009.
4. Grover V. Events and documents of Indo-Pak relations: Includes chronology of all important events & documents from 1947 to 1998. – New Delhi: Deep and Deep Publications, 1999.
5. Gupte P. Mother India: a political biography of Indira Gandhi. – New York: Penguin Books, 2012.
6. Kulke H. A History of India. – London: Routledge, 2004.
7. Malik Y.K. India: the years of Indira Gandhi. – Leiden: BRILL Publishers, 1988.
8. Mawdsley E., McCann G. India in Africa: changing geographies of power. – Oxford: Fahamu & Pambazuka, 2011.
9. Ганди И. Внешняя политика Индии. – М.: Прогресс, 1982.
10. Ганди И. Мир, сотрудничество, неприсоединение. – М.: Прогресс, 1985.
11. Ганди И. Статьи, речи, интервью. – М.: Наука, 1973.
12. Горев А.В. Роса на лотосе Индира Ганди: мечты и свершения. – М.: Политизат, 1987.
13. Салимова Ф., Махкамов И. Индира Ганди – Т.: Фан, 1988.
14. Синхараджа Т.Д. Индия история страны. – М.: Эскмо, 2010.

**Buxoro davlat pedagogika instituti muassisligidagi
"PEDAGOGIK AKMEOLOGIYA"
xalqaro ilmiy-metodik jurnali
barcha ta'lim muassasalarini
hamkorlikka chorlaydi.**

**"PEDAGOGIK AKMEOLOGIYA" xalqaro ilmiy-metodik jurnalida o'zbek, rus, ingliz
tillarida maqolalar chop etiladi.**

**Manzilimiz: Buxoro shahri, M.Iqbol ko'chasi 11-uy
Buxoro davlat universiteti**

Tahririyat rekvizitlari:

«Садриддин Салим Бухорий» МЧЖ
Манзил: Бухоро, Муҳаммад Иқбола кўчаси, 11
Р/с 20208000104858465002
Бухоро шаҳри Ҳамкорбанк МФО 00966
ИНН 301637939 ОКНХ 87100

Мақолаларни қабул қилиш учун
<https://t.me/alijonhr>, <https://t.me/AzizaHusenovaSh>

<p>PEDAGOGIK AKMEOLOGIYA</p> <p>Xalqaro ilmiy-metodik jurnal</p> <p>2024-yil 7-son (15)</p> <p>2022-yil avgust oyidan chiqa boshlagan.</p> <p>Нашр индекси: 1397</p>	<p>Buxoro davlat universiteti nashri</p> <p>Jurnal davlat va nodavlat oliy o'quv yurtlarining professor-o'qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar, magistrantlar, talabalar, kasb-hunar maktablari hamda maktab o'qituvchilari, shuningdek, keng ommaga mo'ljallangan.</p> <p>Jurnalda nazariy, ilmiy-metodik, muammoli maqolalar, fan va texnikaga oid yangiliklar, turli xabarlar chop etiladi.</p> <p>Nashr uchun mas'ul: Alijon HAMROYEV. Musahhih: Muhiddin BAFAYEV.</p>	<p>Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Chop etish sifati uchun bosmaxona javobgar.</p> <p>Bosishga ruxsat etildi 07.11.2024 Bosmaxonaga topshirish vaqti 11.11.2024 Qog'oz bichimi: 60x84. 1/8 Tezkor bosma usulda bosildi. Shartli bosma tabog'i – 32,0 Adadi – 100 nusxa Buyurtma № 736. Bahosi kelishilgan narxda.</p> <p>“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Buxoro shahri M.Iqbol ko'chasi 11-uy.</p>
---	--	---